

Zowel België als Nederland kent nog geen verplicht nationaal bestrijdingsprogramma tegen BVD. De noodzaak voor een gezamenlijke aanpak bestaat al lang. Dierenarts Jef Laureyns: 'BVD is niet alleen qua besmettingsgraad, maar ook qua schade sterk onderschat.'

Ongeveer zeventig procent van het Vlaamse runderbestand kwam in zijn leven in contact met het BVD-virus. De cijfers zijn afkomstig uit een recente peiling van Dierengezondheidszorg Vlaanderen (DGZ) en de getallen liegen er niet om: het BVD-probleem is opvallend groot. Ook in Nederland stelt de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) hoge cijfers vast. Van de 1700 bedrijven die tot nu toe een BVD-quickscan aanvroegen, speelt of speelde bij zestig procent BVD een rol in de veestapel. Het probleem is zowel in Nederland als

in België onderschat. 'We merken dat het erg gesteld is met BVD,' Erik Mijten, dierenarts rundveegezondheidszorg en verantwoordelijke BVD binnen DGZ, is regelmatig met de ziekte geconfronteerd. 'Veel veehouders realiseren zich niet dat slechts één of twee virusdragers op hun bedrijf veel schade kunnen veroorzaken.' Recent onderzoek in Frankrijk gaf aan dat het economische verlies bij BVD op een bedrijf even groot is als bij mastitis. Volgens Jef Laureyns, werkzaam op de afdeling bedrijfsdiergeneeskunde aan

de faculteit Diergeneeskunde in Merelbeke, loopt de schade op een besmet bedrijf gemakkelijk in de richting van zestig euro per koe per jaar. Daarvan is 27 procent te wijten aan verlies van de dragers, het overige deel aan verlies door andere gezondheidsproblemen. 'Melkproductiedaling, stijging van het celgetal, meer terugkomers, alles moet in die berekening mee worden genomen. BVD is niet alleen qua voorkomen, maar ook qua schade een sterk onderschatte ziekte.'

Waaier aan symptomen

Een van de moeilijkheden in het traject van BVD-bestrijding is de herkenning van de ziekte. 'BVD kan zich op een bedrijf op veel verschillende manieren manifesteren', legt Jef Laureyns uit. 'De ziekte kent een hele waaier aan symptomen. Vaak wordt niet eens aan BVD gedacht bij de diagnose.'

Laureyns onderscheidt vier groepen onder de BVD-besmettingen. De meest herkenbare groep bestaat uit dieren met mucosal disease, de ergste vorm van de ziekte. 'Meestal gaat het om runderen tussen zes maanden en twee jaar. Die krijgen plotsklaps diarree, de koorts neemt toe en in de muil is een aantasting van de mondslijmvliezen te zien. De dieren zijn erg ziek waarna ze sterven.'

Een andere zichtbare vorm is de groep met achterblijvers in groei. Hier gaat het om dragers van de ziekte. 'Op bedrijven met deze dieren komt doorgaans veel sterfte voor op de eerste en tweede dag na de geboorte. In dat geval worden vaak blinde kalveren geboren of kalveren met evenwichtsstoornissen', beschrijft Laureyns. In een derde categorie onderscheidt hij de dieren met vruchtbaarheidsproblemen en abortus, terwijl de laatste groep die-

Bovine virus diarree of BVD

Het virus dat bovine virus diarree of BVD veroorzaakt, behoort samen met het border disease virus en het varkenspestvirus tot de zogenaamde pestvirussen. Het BVD-virus vertegenwoordigt verschillende stammen. Binnen elke BVD-virusstam zijn er twee biotypes of verschijningsvormen te onderscheiden: het cytopathogene (celvernietigend) en niet-cytopathogene (niet-celvernietigend) type. De circulatie van het niet-cytopathogene type is van belang bij de horizontale overdracht van het virus, met andere woorden tussen dieren onderling. Dat-

zelfde type is ook verantwoordelijk voor de verticale besmetting van een koe op haar ongeboren kalf.

Wanneer de koe tussen de eerste en de vijfde maand met dit type besmet raakt, is de foetus niet in staat het niet-cytopathogene virus als lichaamsvreemd te ervaren. Een dergelijk ongeboren kalf groeit uit tot een permanente virusdrager. Wanneer het kalf later ook met het cytopathogene type in aanraking komt, ontwikkelt het kalf mucosal disease. De slijmvliezen worden aangetast en het dier sterft vóór de tweeënhalf jaar.

ren met immuniteitsproblemen bevat. 'Wanneer bijvoorbeeld een milde longontsteking bij de kalveren opduikt, moeten de dieren uit zichzelf kunnen genezen zonder een voorval van sterfte.

Indien dat wel gebeurt, bestaat de kans dat het om BVD gaat.'

Ook Han Hage, rundveedierenarts bij de GD in Nederland, stelt vast dat de kennis rondom de ziekte in veel geval-

Dierenarts Erik Mijten: 'Ongeveer 17 procent van op gespoorde dragers is ouder dan tweeënhalf jaar'

BVD-schade onderschat

Veehoudster Gea Asma: 'Zonder aanpak leef je op een tijdbom'

'Het sluipt er vanzelf in.' Na een besmetting op het eigen bedrijf kent Gea Asma uit Scharsterburg de ziekte BVD door en door. De talrijke sterftegevallen en vele afwijkingen bij de kalveren van gemiddeld vier maanden brachten het probleem aan het licht. 'Op een gegeven moment zijn we gestart met een BVD-quickscan', verhaalt Gea Asma. Zowel in de melk als in het bloed van de kalveren werd BVD vastgesteld. 'Onze veearts heeft toen van alle dieren bloed geprikt. Er liep al een drager bij de koeien. Ook twee kalveren, een tweeling met een kerngezonde indruk, bleken dragers van BVD.'

De oorzaak voor de plotselinge en heftige BVD-uitbarsting is niet ver te zoeken. De veestapel die de familie Asma anderhalf jaar geleden toevoegde aan het eigen koppel was volledig BVD-vrij. Het ging om een niet-gevaccineerde veestapel, wat betekent dat de dieren geen bescherming tegen de ziekte bezaten. De eigen veestapel had door een vroeger contact met BVD wel bescherming opgebouwd. 'De koeien hadden dus geen antistoffen', vervolgt Asma. 'Al die 42

melkkoeien kregen de ziekte. Wat drachtig was tussen één en vijf maanden kreeg een BVD-drager.'

Financieel had de ziekte enorme gevolgen. 'Eerst hadden we doodgeboren kalveren en veel sterfte', somt Asma op. Maar ook nu is er nog veel werk aan de winkel. Het behandelingstraject neemt veel tijd in beslag. 'Eerst hebben we alle dieren laten prikken en de dragers afgevoerd. Nu onderzoeken we gedurende dertien maanden alle kalveren van vier maanden op het virus. Alles wat geboren is na de afvoer van de dragers, moeten we vaccineren voor ze de eerste keer geïnsemineerd worden. Die vaccinatie moet daarna elk jaar herhaald worden. Daarnaast moeten we proberen om zo veel mogelijk gesloten te blijven of alleen BVD-vrije dieren inkopen.'

De melkveehouderster is heel alert op de problematiek. 'Veel veehouders denken dat ze het niet kunnen krijgen maar als je niets doet, dan leef je op een tijdbom.' Gea Asma is stellig: 'Wij hebben BVD op het bedrijf gehad en willen dat nooit meer meemaken.'

len beperkt is. 'BVD blijkt een aandoening die moeilijk te begrijpen valt', vervolgt de BVD-kenner. Bovendien ligt BVD veel vaker aan de basis van problemen dan veel melkveehouders denken. 'BVD speelt een belangrijke rol bij de algemene gezondheid van de dieren.' BVD is niet alleen direct, maar ook indirect gerelateerd aan de gezondheid van dieren. De ziekte speelt vaak een rol door de aantasting van de immuniteit. 'Op melkveebedrijven met een mastitisprobleem of bijvoorbeeld een luchtwegprobleem bij de kalveren loont het vaak de moeite om ook de BVD-status te screenen. Door BVD wordt de weerstand vaak ondergraven.'

Opsporen en opruimen

Bij de bestrijding is het belangrijkste actiepunt alle dragers op te sporen. 'Als er een drager op het bedrijf zit, dan regent het dag in dag uit massaal virus op je bedrijf', stelt Jef Laureyns. 'Als de dragers zijn afgevoerd dan kan het af en toe virus druppelen op een bedrijf. Tegen druppelen kun je vaccineren, niet tegen het regenen.'

De opsporing van dragers loopt verder

dan onderzoek van het jongvee alleen. 'BVD-dragers komen ook onder de koeien voor', spreekt Erik Mijten tegen dat de dragers maximaal twee jaar oud kunnen worden. 'Soms vinden we koeien van vier of zelfs zes jaar die dragers blijken. De cijfers geven aan dat van alle opgespoorde dragers ongeveer 17 procent ouder is dan 2,5 jaar.'

Zowel in Nederland als in België gebeurt de bestrijding van de ziekte op basis van een vrijwillig BVD-programma. Slechts tien tot twintig procent van de Nederlandse veestapels is volledig BVD-vrij. De Scandinavische landen zijn in amper tien jaar tijd bijna volledig vrij van de ziekte zonder de verdere toepassing van een vaccinatieschema. Deze Noord-Europese landen kozen voor het opsporen van de geïnfecteerde bedrijven, het screenen naar en het afvoeren van de BVD-dragers en het vrijwaren van herinfectie op de BVD-vrije bedrijven.

De aanpak werkt, zo ondervindt Han Hage. 'Door de dragers consequent af te voeren, kan het bedrijf vrij van BVD raken. Vaccineren is een optie, maar kost geld. Bovendien dient vaccinatie altijd

te gebeuren samen met het opsporen en verwijderen van dragers. Ik heb de indruk dat de meerderheid van de deelnemers aan ons bestrijdingsprogramma niet vaccineert maar wel goed de veestapel probeert op te volgen met behulp van het BVD-tankmelkabonnement, een bewakingsprogramma gebaseerd op regelmatige controle van een tankmelkstaal.'

Bestrijding van de ziekte start dus met de opsporing van de permanente BVD-dragers. Permanente virusuitscheiders dienen in principe meteen afgevoerd te worden. 'Je moet consequent zijn in de aanpak', stelt Erik Mijten. 'Daarom streven we ernaar dat dergelijke dieren worden opgeruimd. In principe mogen dragers enkel nog naar het slachthuis. Die dieren mag je niet zomaar laten rondgaan.' Het probleem bestrijden loont in elk geval. Erik Mijten: 'Op bedrijven die BVD aanpakken zie je vaak een vooruitgang van de totale gezondheidstoestand.'

Annelies Debergh